

OLIY TA'LIMDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI KASBIY FAOLIYATGA YO'NALTIRISH YO'LLARI

Allambergenova M.X.

*pedagogika fanlari nomzodi dotsent, Ajiniyoz nomidagi Nukus
davlat pedagogika instituti*

Tayanch so'zlar: virtual, axborot texnologiya, dinamik, interaktiv, platforma, usul, darslik, muloqot, hamkorlik, video konferentsiya, vosita, multimedia.

Ключевые слова: виртуальный, информационные технологии, динамический, интерактивный, платформа, метод, учебник, общение, сотрудничество, видеоконференция, инструмент, мультимедиа.

Key words: virtual, information technology, dynamic, interactive, platform, method, textbook, communication, collaboration, video conference, tool, multimedia.

Bugungi raqamli asrda axborot texnologiyalari hayotimizning turli jabhalarini, jumladan, ta'lim sohasini ham o'zgartirdi. Oliy ta'limda axborot texnologiyalari integratsiyasi talabalarning bilim olishi va o'qituvchilarning dars berish usullarini tubdan o'zgartirdi. Oliy ta'lim haqida so'z yuritilganda, axborot texnologiyalari ajralmas vositaga aylandi. Onlayn tadqiqot resurslaridan raqamli aloqa platformalarigacha axborot texnologiyalari talabalar va o'qituvchilar uchun o'quv tajribasini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Faqat darslik va doskaga tayanadigan zamonlar o'tib ketdi. Axborot texnologiyalarining integratsiyalashuvi bilan ta'lim yanada dinamik, interaktiv va foydalanish mumkin bo'ldi.

Axborot texnologiyalarini oliy ta'limga joriy etishning afzalliklari juda ko'p. Birinchidan, bu talabalarga butun dunyo bo'ylab ko'plab ma'lumotlardan foydalanish imkoniyatini beradi. Talabalar bir necha marta bosish orqali o'z bilimlarini sinf doirasidan tashqarida kengaytiradigan akademik jurnallar, ilmiy maqolalar va ta'lim resurslarining keng ma'lumotlar bazasiga kirishlari mumkin. Bundan tashqari, axborot texnologiyalari talabalar va professor-o'qituvchilar o'rtasida uzluksiz muloqot va hamkorlikni ta'minlaydi. Munozara forumlari va video konferentsiya vositalari kabi onlayn platformalar talabalarga mazmunli

ilmiy munozaralarda qatnashish va tezkor fikr-mulohazalarni olish imkonini beradi [1].

Umuman olganda, axborot texnologiyalarining oliy ta'limga integratsiyalashuvi ta'lim natijalarini oshiradi, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi va talabalarni o'qishni tugatgandan so'ng kirishadigan raqamli dunyoga tayyorlaydi. Avtomatlashtirish, yoki avtomatik tizimlar, oliy ta'limda o'quv jarayonini murakkab va qulaylashtirishda muhim o'rin tutadi. Bu tizimlar, sinovlar va baho berish jarayonlarini avtomatiklashtirish, talabalarning ma'lumotlarni tekshirishni osonlashtirish hamda darslik sinovlarni osonlashtirishga yordam beradi. Axborot texnologiyalari oliy ta'limda o'quv jarayonini qulaylashtirishdagi katta o'zgarishlarni amalga oshiradi. Virtual o'quv platformalari orqali, talabalar o'zlarini o'zlashtirilgan vaqt rejimlarida o'rganishga murojaat qilish va mashg'ulotlarda qatnashish, axborot texnologiyalari, talabalar va o'qituvchilarning o'zaro muloqot olishga imkon beradi. Elektron pochta, video-konferentsiya orqali o'quvchilar o'qituvchilari bilan o'rtacha ishlash va xarakatlanish imkoniyatlariga ega bo'ladi.

Interaktivlik va amaliy mashg'ulotlar. Virtual ta'lim platformalari talabalarga o'zlashtirilgan o'rganishni aniqlashga imkon beradi va talabalarni o'rganish jarayonida faol yordam beradi.

Obyektivlik va masofaviy o'quv. Virtual ta'limda, talabalar har bir dars bilan o'zlashtirilgan vaqt rejimlarida ta'lim olishadi. Bu har bir talabaning o'z individualliklarini oshirishga yordam beradi va amaliyotga tadbiiq etadi [2].

Axborot texnologiyalarini oliy ta'lim tizimiga kiritish bir qancha afzalliklarga olib keladi, jumladan, ta'lim resurslariga kirishni yaxshilash, talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasi, ma'muriy vazifalarda samaradorlikni oshirish va raqamli savodxonlik bo'yicha muhim ko'nikmalarni rivojlantirish. Shuningdek, u moslashuvchan o'rganish imkoniyatlarini taqdim etadi va an'anaviy sinf sharoitlaridan tashqari ta'lim imkoniyatlarini kengaytiradi.

Multimedia vositalari asosida o'quvchilarni o'qitish quyidagi afzalliklarga ega:

- berilayotgan materiallarni chuqurroq va mukammalroq o'zlashtirish imkoniyati bor;
- ta'lim olishning yangi sohalari bilan yaqindan aloqa qilish ishtiyoqi yanada ortadi;
- ta'lim olish vaqtining qisqarish natijasida, vaqtni tejash imkoniyatiga erishish;
- olingan bilimlar kishi xotirasida uzoq saqlanib, kerak bulganda amaliyotda qo'llash imkoniyatiga erishiladi.

Kompyuterlarni ta'lim tizimida qo'llash g'oyasi ancha ilgari paydo bo'lgan bo'lgan bo'lsada, ta'lim tizimining barcha sohalarida axborot texnologiyalarini qo'llash multimedia qurilmalari bilan jihozlangan kompyuterlar paydo bo'lgach to'liq ma'noda amaliyotga joriy etilib boshlandi. Multimedia vositalarini ta'limda qo'llash quyidagilarga imkoniyat yaratadi:

- ta'limning gumanizasiyalashuvini ta'minlash;
- o'quv jarayonining samaradorligini oshirish;
- ta'lim oluvchining shaxsiy fazilatlarini rivojlantirish (o'zlashtirganlik, bilimga chanqoqlik, mustaqil ta'lim olish, o'zini o'zi tarbiyalash, o'zini o'zi kamol toptirishga qaratilgan qobiliyatlilik, ijodiy qobiliyatlari, olgan bilimlarini amaliyotga qo'llay olishi, o'rganishga bo'lgan qiziqishi, mehnatga bo'lgan munosabati);
- ta'lim oluvchining kommunikativ va ijtimoiy qobiliyatlarini rivojlantirish;
- kompyuter vositalari va axborot elektron ta'lim resurslari yordamida har bir shaxsning alohida (individual) ta'lim olishi hisobiga ochiq va masofaviy ta'limni individuallashtirish va differensiyalash imkoniyatlari sezilarli darajada kengayadi;
- ta'lim oluvchiga faol bilim oluvchi subyekt sifatida qarash, uning qadrdimmatini tan olish;
- ta'lim oluvchining shaxsiy tajribasi va individual xususiyatlarini hisobga olish;
- mustaqil o'quv faoliyatini olib borish, bunda ta'lim oluvchi mustaqil o'qib va rivojlanib boradi [3].

Masofaviy ta'lim, o'quvchilarning joylashuviga qarab o'qish, vaqt davomida mashg'ulotlarga qatnashish va ma'ruza video-videolarni qayta ko'rish imkonlarini beradi. Keyinchalik, talabalar uchun qulaylikni topish, o'quv vaqtini ijtimoiy tarjimonlar, saytlar va ilovalar orqali o'zlashtirishlari mumkin. Masofaviy ta'lim shu tarzda uzluksiz o'rganadiganlarga alohida qulayliklar, chunki ular o'z o'zlashtirilgan vaqt rejimlarida ishlashga ega bo'ladi. Mobil ilovalar, bugun dunyoning har bir yo'nalishida o'z o'rnini tutgan, ta'limlar ham harakatga ega bo'lgan uslubni o'zida mujassam etgan. Bu ilovalar, yo'nalishlardan dunyo tajribalariga, kitoblardan interaktiv darslarga qadar kirib kelgan.

Mobil ilovalarni sayohat qilib boradigan talabalar uchun ham qulay bo'lib, tezkor va mos ishni taqdim etishga yordam beradi. Bu amaliyot o'qituvchilarining talabalar bilan o'zaro muloqotlarni yanada osonlashtirish va ta'lim jarayonini qiziqarli qiladi. Bu platformalar, talabalar uchun onlayn darslar, sinovlar, savollar va boshqalar kabi yuklarni taqdim etishda foydalaniladi. Ular, talabalarga so'nggi ma'lumotlarni, ilmiy tadqiqotni va texnologiyani taqdim etishda muhim rol o'ynaydi. O'qituvchilar esa bu platformalar o'rnatib, darslarini, tashkilotlarni va

talabalarni birlashtirib, bilimini ko‘paytirishga imkon beradi. Onlayn platformalar o‘quv jarayonini yanada interaktiv va jiddiy qiladi, talabalar o‘zlarini o‘zlashtirish va bilim tajriba oshirishga yordam beradi.

Oliy ta‘lim organlarida axborot texnologiyalari qo‘llanishini tashkil etish, talabalar va o‘qituvchilar uchun kam ta‘sirchan bo‘lmaydi. Bu yo‘l, o‘qituvchilar va talabalar o‘zlarini yanada osonlashtirish va talabalarni yanada qiziqarli darslar tashkil etish uchun imkon beradi. Axborot texnologiyalari o‘qituvchilarga esa darslarini joriy etishda qulaylik beradi: materialni ishlab chiqarish, baholarni tashkil etish, ma‘lumotlarni topish va boshqa kabi jarayonlarda. O‘qituvchilar o‘quvchilarni o‘zlashtirishga mobil ilovalar va onlayn platformalardan boshqarish konseptual va amaliy darslarni yaratish mumkin. Axborot texnologiyalari talabalarga o‘zlarining o‘zlashtirish va o‘zingizga chidamliligini oshirishga yordam beradi.

Oliy ta‘lim organlarida axborot texnologiyalari talabalarni yanada samarali va yaratuvchi, kasbiy faoliyatlarni amalga oshirishga yordam beradi. Interfaol vositalar, virtual o‘quv platformalari va mobil ilovalardan foydalanishni o‘z ichiga olgan ta‘lim muassasalari qiziqarli va dinamik o‘quv muhitini yaratishi mumkin. Bundan tashqari, onlayn manbalar va ma‘lumotlar bazalari kuchidan foydalanish keng bilim va ma‘lumotlarga oson kirish imkonini beradi. Ushbu yo‘llarni o‘rganish va amalga oshirishda davom etar ekanmiz, oliy ta‘lim muassasalari talabalar va o‘qituvchilarning raqamli davrda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur ko‘nikmalarga ega bo‘lishini ta‘minlash uchun moslashish va rivojlanishda muhim ahamiyatga ega. Axborot texnologiyalarini qo‘llash orqali biz oliy o‘quv yurtlaridagi ta‘lim sifatini chinakam o‘zgartirishimiz va oshirishimiz mumkin, bu esa shaxslarga o‘z kasbiy faoliyatida muvaffaqiyat qozonish imkoniyatini beradi [4].

Xulosa qilib aytganda, axborot texnologiyalari o‘quv jarayonini avtomatlashtirish, virtual va masofaviy ta‘lim imkoniyatlarini taqdim etish, interaktiv darsliklar taklif qilish, mobil ilovalardan foydalanish va onlayn platformalarni integratsiyalash orqali oliy ta‘limda kasbiy faoliyatni kuchaytirishi mumkin. Ushbu vositalar va texnologiyalar dinamik va jozibador o‘quv muhitini yaratadi, hamkorlikda o‘rganishni rag‘batlantiradi va ta‘lim resurslaridan foydalanishni yaxshilaydi.

Adabiyotlar:

1. O‘zbekistan Respublikasi prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. Toshkent oqshomi. 2020 yil, 25 yanvar. № 13 (14064).
2. Mirziyoyev SH.M. Tanqidiy taxlil, qilish tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - xar bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. -T.: O‘zbekiston, 2017.

3. S.S.G‘ulomov va boshqalar. Axborot tizimlari va texnologivalari: Oliy o‘quv yurti talabalari uchun darslik / Akademik S.S. G‘ulomovning unuimiy tahriri ostida. –“Sharq”, 2000.

4. The pedagogy of The Massive Oen Online Course: the UK view. Sian Bayne and Jen Ross, the University of Edinburgh. The Higher Education A cad emy. 2013.

РЕЗИОМЕ

Ushbu maqolada, kasbiy faoliyatni kuchaytirish uchun oliy ta’limda axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish, o‘quv jarayonini avtomatlashtirishdan tortib virtual va masofaviy ta’lim yondashuvlari, interfaol darsliklar, mobil ilovalar va onlayn platformalardan foydalanishgacha bo‘lgan davrda ta’lim muassasalari dinamik va qiziqarli o‘quv muhiti haqida fikr yuritilgan.

РЕЗИОМЕ

В этой статье эффективное использование информационных технологий в высшем образовании для активизации профессиональной деятельности, от автоматизации процесса обучения до использования подходов виртуального и дистанционного обучения, интерактивных учебников, мобильных приложений и онлайн-платформ, образовательные учреждения динамичны и интересны учитывается среда обучения.

SUMMARY

In this article, the effective use of information technology in higher education to enhance professional activities, from automating the learning process to the use of virtual and distance learning approaches, interactive textbooks, mobile applications and online platforms, educational institutions are dynamic and interesting the learning environment is taken into account.